

April 2022. Achtste jaar.

Blad Zonder Naam

Uitgave van schaakvereniging EsPion

Over ratings, leeftijden en standen

Gelukkig zaten we toch vrij snel in 2022 weer zonder beperkingen bij elkaar.

De externe competitie was op een aantal gebieden verstoord door terugtrekking van teams of door uitgestelde wedstrijden. De SGA doet wat het kan om de competities alsnog uit te spelen. Allerbelangrijkste is: we spelen weer.

Intern zijn we in het voorjaar verder gegaan als één groep. Met een zeer hoge opkomst per avond.

Al geruime tijd hebben wij een grote ledenaanwas, met name van jongeren. Op dit moment is aan de jongeren gevraagd waar hun ontwikkelpunten liggen. Voor ieder geldt: als je je partij op de studie van Lichess zet, wordt deze door je schaakvrienden van commentaar voorzien. Dat is op zich al leerzaam!

De bestorming van onze voorjaarsladder en ratings zal daarmee succesvoller worden! Over de ladder gesproken: op moment van schrijven wordt de kop van de ladder bezet door de iets oudere leden en wel één ouder lid in het bijzonder: onze 85+er Pieter!

Maandagavond 28 maart speelde ons eerste viertal tegen TOG; voor deze gelegen-

Dit exemplaar is bestemd voor:

Hans, Roland, Tom, Tim, Henk, Jos,
Robert, Alfred, Ad en al die anderen.

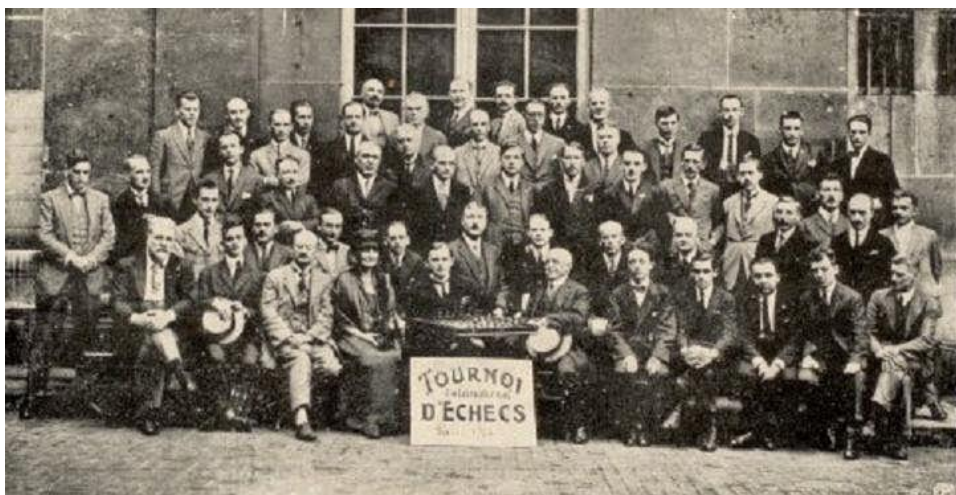
heid niet in ons zaaltje boven, maar beneden tussen de interne spelers. Niet ideaal, maar ingegeven door wat lichamelijke beperkingen.

Het verloop van de wedstrijd leek zich rustig te ontwikkelen. Na de remise van Robert kwam de mooie winst van Tom. Cor bleek erg lastig te staan en Marcel stond duidelijk beter. Cor vond achteraf zelf ook dat hij lastig stond. Toch vond onze “je-kaner-niet-van-winnen-maar-wel-van-verliezen”-man een weg uit de moeilijkheden en schreef de partij op zijn naam! Hulde.

Marcel wist zijn voordelige stelling niet in winst om te zetten maar hield wel netjes remise. De zoveelste overwinning van dit team!

Ric Wieringa

- o - 0 - o -

Parijs, 20 juli 1924. In hotel Majestic is zojuist het Groot Schaaktoernooi beëindigd. Terwijl elders in de stad de Olympische Spelen woeden, komen de deelnemers nog één keer bijeen om gezamenlijk naar het vogeltje te kijken. Onder heen de Nederlanders Euwe, Oskam en Rueb. En natuurlijk de triomfantelijke winnaar, over wie later meer. Deze zondag wordt geschiedenis geschreven; de FIE wordt opgericht, de Federation Internationale Des Echecs (later beter bekend als FIDE). We kunnen het er nog steeds mee doen.

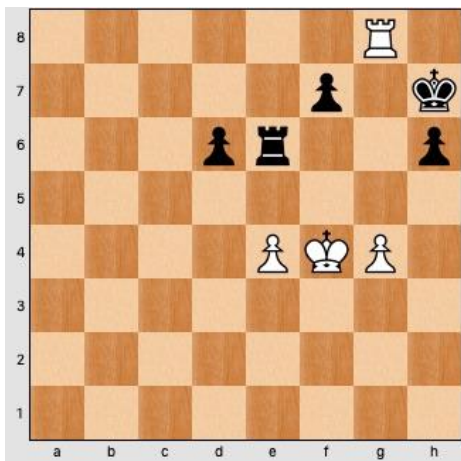

Slag op de voormalige Zuiderzee

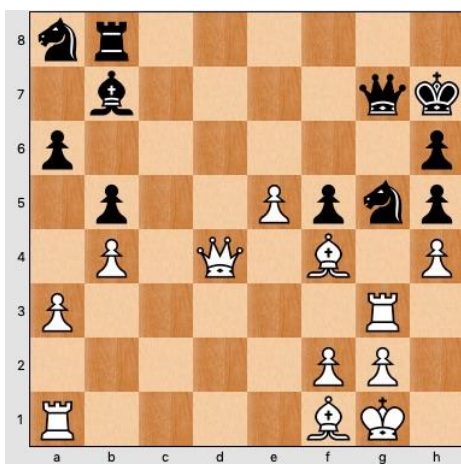
Beeldverslag Almere 2 – EsPion3 1½-2½

Held 1 (Robert) voert de slag aan, maar verzuimt paardenslager te zijn en speelt 21. Le4. Er volgt ...21. ...Lxe4 22. Txe4 en de zwarte cavalerie maakt korte metten. (0)

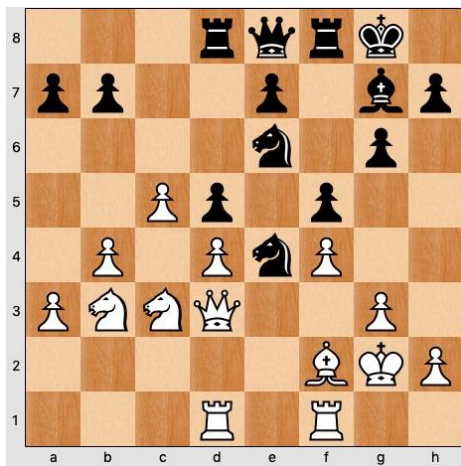

Speler 4 (Tom) durft hier niet op winst te spelen en remiseert (½).

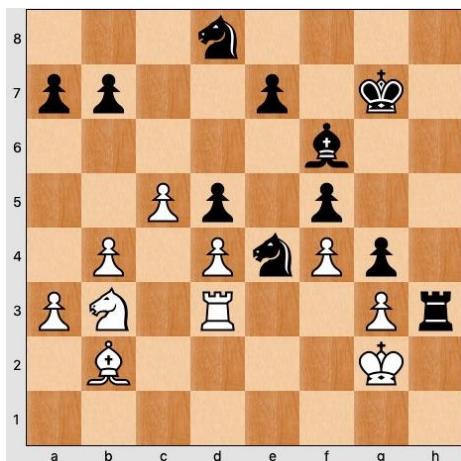

Held 3 (Invalier Jos H.) heeft zijn 'vijand' al een kwaliteit en 2 pionnen ontfutseld. Hier is h4 de genadeslag geweest. Zwart geeft een familieschaak (Pf3†) maar dat helpt niet. Jos wint mooi (1½-1½).

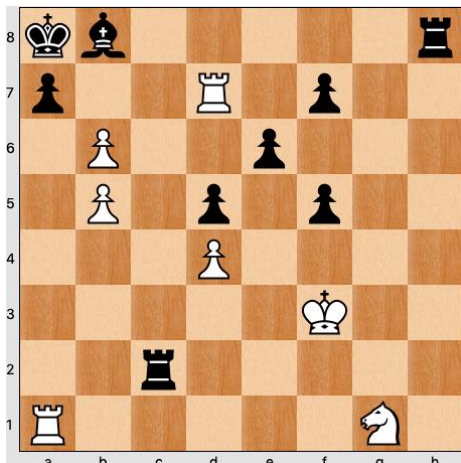
Held der Helden wordt Marcel. Stugge stand, stugge tegenstander. Marcel begint krap in tijd te zitten, tegenstander krap in winst-ideeën.

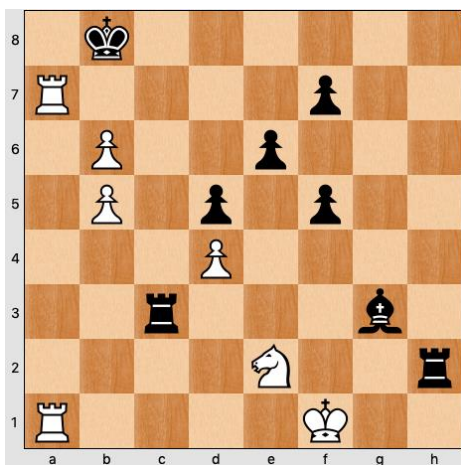
Marcel durft, blijft uitermate koel, knalt erin met 39. ... h5, later g5, wint later nog 'n stuk (Pc3), breekt de koningsvleugel af en eigenlijk is het uit na 57. ... Lh4. Vier zetten later is het ondanks listig verdedigen van zwart toch uit. (2½-1½). Kwart voor een is de Bob thuis.

Een week later EsPion 3 TOG 1: 3-1
Deze keer is Cor de Held. Op bord 3. Nadat Robert bord 2 remise maakt en Tom wint op 4, is het Cor die de match binnenhaalt. Scherp als een Damascener mes. Zie deze stand:

Wit heeft zojuist 37. axb6 gespeeld. Er lijkt zwaar weer voor Cor op komst. Hij slaat terug en weet de volgende stand te bereiken:

Sluutelzet is 39. ... Kb8 geweest, maar hier zijn we alweer verder. Wit heeft 41. Pg1-e2 gespeeld. Na Tf3† is het eigenlijk al uit. Voor wie wil weten hoe het vanaf 37. axb6 precies is verlopen: 37. ... Tc3†, 38. Kf2 Lg3†, 39. Kf1 Kb8, 40. Tdx7 Th2, 41. Pe2 Tf3†, 42. Kg1 Txe2, 43. Txf7 Te1†, 44. Txe1 Lxe1, 45. Tg7 Tg3† en wit geeft op. (2½-1½).

Marcel heeft op bord 1 weinig tijd, iets betere stand, maar deelt het punt (3-1).

Tom Koop

- o - 0 - o -

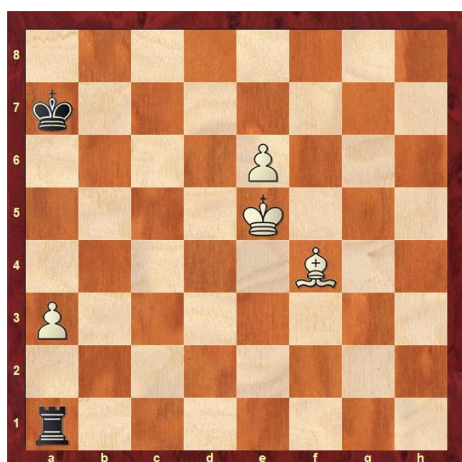
Ens Eindspelstudie 6

Het moet koud zijn geweest toen hij werd geboren, die vrijdag 28 december 1894. In Riga. Hermann Karlovits Mattison. Als hij vijftien is sterft zijn vader en wordt hij van school gehaald. Wanneer hij eenentwintig is, raakt hij ernstig gewond als soldaat in de Grote Oorlog. Dan, op z'n negentwintigste breekt Mattison door. In 1924 wordt hij de allereerste schaakkampioen van Letland en wint hij tijdens de Olympische Spelen in Parijs de voorloper van het Olympisch schaken.

Het was indertijd de bedoeling dat schaken een vast onderdeel van de Olympische Spelen zou worden. Het probleem was alleen dat het Olympisch Comité in die dagen nog vereiste dat elke deelnemer absoluut amateur was. Onkostenvergoeding, sponsoring of honorering, elke vorm van betaling was uit den boze. Voor de deelnemers. Voor de heren van het Comité zelve golden uiteraard de regels voor de heren van het Comité.

De Schaakolympiade ging dan maar z'n eigen weg. Net als Mattison, die was aan zijn opmars begonnen. Hij presenteerde de ene eindspelstudie na de andere. Boedapest, Bartfield, Königsberg, Carlsbad, zijn foot-

print staat in alle grote toernooien van die tijd. En alle grote namen kreeg hij tegenover zich. Rubinstein, Vidmar, Colle, Euwe, ze namen allen plaats op zijn zegekar. Tijdens de Olympiade van 1931 in Praag was het Mattison die de sinds vier jaar ongeslagen wereldkampioen Aljechin van het bord joeg. Het was zijn laatste toernooi. Het jaar daarop was de tuberculose hem te sterk. Op 16 november 1932 was het opnieuw koud in Riga.

Hermann K. Mattison: wit speelt en wint

Totale verbijstering

Als tiener sportte ik fanatieker dan ik nu schaak. Handbal. In de oude RAI. Gebouwd als tijdelijk (voornamelijk houten) tentoonstellingsgebouw in 1922. Later 14 jaar gebruikt als sporthal (1961-1975). Met vier zaalhandbalvelden.

Ik ben zo'n jaar of 15. Mijn team is aan het warmspelen. Trucs oefenen. Zoals deze. Hard op de cirkel af lopen, opspringen, een opgeworpen bal uit de lucht plukken en de keeper van zo'n meter of 3 de bal om de oren gooien. Vereist een goede aangooi, juiste timing, juiste plaats.

Mijn aangooier faalt. Veel te ver, veel te laag. Ik kan de bal met geen mogelijkheid halen... behalve met mijn voet... Ik heb nooit een bal harder geraakt. Die schiet als een raket omhoog, over het doel, over het net tussen ons veld en het hoofdveld (waar een spannende pot bezig is). Recht op het houten plafond af boven de hoofdtribune. Nu gebeurt het volgende:

Op de tribune van het hoofdveld zit een deftige dame. Bontjas aan, het is winter en de RAI is koud. Kijkt gespannen naar de wedstrijd, slagroomhoorn in de hand. Dan een donderende klap, recht boven haar als mijn bal het houten plafond raakt. Ze kijkt op.

Het volgende moment ziet er verbijsterend anders uit. Waar net nog een slagroomwafel was, ligt nu een handbal. De hoorn bestaat niet meer, de slagroom is gul verdeeld over de haar omringende toeschouwers... op jassen, in haren, een klodder op een bril.

Daarna eis ik als pubertje mijn bal terug. Ik kijk omlaag. Dat kan mijn grijs niet verhullen. Wat een voltreffer.

Inmiddels is het bijna zestig jaar later. Ik speel een minder fysiek spel. Met wit. Verlies kwaliteit. Krijg wel aanval en twee pionnen. Zwart heeft net mijn toren naar d7 gejaagd. Stand:

Ik zie mijn tegenstander denken dat het makkelijk te redden valt. "Gewoon dat pionnetje op d5 snoepen. Ook even de dame plagen, dat kan vast geen kwaad..."

Hij speelt La5. Niet goed. Helemaal fout. Zou een toren kunnen verliezen. Maar ik heb erger. Dd4†. Uit. Ik zie de verbijstering, Ik kijk naar beneden, verberg mijn grijs.

Tom

Lieve kinderen

Laten we het eens over de praatprogramma's hebben. Dat zijn er deze dagen nogal wat. Maar in 1983 schreef ik in het programmablad Studio al een uitgebreid stuk, waarin ik waarschuwde voor de opmars van het praatprogramma. Dat is 39 jaar geleden. Ik schreef: "Deze week mag de liefhebber van het gesproken woord er op de tv al vijf verwachten. Zaterdag de TV-show van de TROS, zondag RUR en maandag Tineke op Veronica, dinsdag de VARA met Sonja op dinsdag, vrijdag de Ver van m'n bed-show van de KRO. De volgende week volgen dan nog Koos Postema in gesprek (NOS), de Alles is anders-show en Tussen Keulen en Parijs (KRO), Hier is Adriaan van Dis en Tijdsverschijnselen (VPRO), Coupe ter Weideen (AVRO), Tv.prive (TROS) en Rondom tien (NCRV). En waarom zouden we Het Capitool en Denkebeeld er niet bij rekenen? Vijftien verschillende programma's met als bindend element: een centrale presentator ontvangt gasten en praat met ze." Opvallend is dat de meeste presentatoren vinden dat de frequentie van de talkshows veel te laag is. Aad van den Heuvel in '83: "Ik heb al jaren geleden een pleidooi gehouden om iedere dag te eindigen met een praatprogramma. Horizontaal geprogrammeerd, met wisselende presentatoren, wisselende omroepen, maar volgens een journalistieke formule, Ongeveer zoals Met het oog op morgen in zijn goede periode op de radio te horen was."

Koos Postema: "Het liefste zou ik elke middag een programma maken. Opnemen tussen 5 en 6 en uitzenden aan het einde van de avond. In principe kan dat best. Kijk maar naar voorbeelden in Amerika."

Aad van den Heuvel: "Als je het ooit eens zou kunnen doen, zou je niet 's middags moeten opnemen. rechtstreeks 's avonds uitzenden, inhaken op de actualiteit van de dag, Helaas wordt voorlopig zo'n programma nog tegengehouden door het omroepbestel."

Koos Postema: "Pas met zo'n programma zou je dat Nederlandse gepraat dat die tv-makers uitgeput en opgebrand zijn kunnen weerleggen."

We hebben het verder niet over het belangrijkste praatprogramma van '83 gehad: Man en paard, het inmiddels legendarische schaakprogramma van Jos Timer op de radio, dat nog steeds alle kritiek kan doorstaan.

Wouter van Kooten

De Wedstrijden

KNSB. Klasse 5D. EsPion 1

Zaterdag 12 maart/bruari gaat een verre uitwedstrijd nipt verloren. 4½ – 3½.

Tegen Schaakmat Westland 2

Constantijn Dekker	1
Casper Dekker	½
Henk Enserink	0
Pieter Pelleboer	0
Tim van Daalen	0
Vincent van den Eijnde	1
Johan Metz	1
Frank Steensma	0

Zaterdag 2 april thuis dezelfde uitslag, maar dan met winst. 4½ - 3½.

Tegen Voorschoten 3

Vincent van den Eijnde	1R
Dick van der Eijk	1R
Constantijn Dekker	0
Pieter Pelleboer	1R
Tim van Daalen	0
Johan Metz	0
Casper Dekker	½
Frank Steensma	1

Zaterdag 21 mei. Thuis. De inhaalwedstrijd uit de 4^e ronde tegen Schaakhuis 2.

EsPion 1. SGA klasse 1B

Maandag 14 maart. Thuis wordt tegen een te harde muur opgelopen. 3 -5.

Tegen Caïssa 4

Constantijn Dekker	½
Roland Wastiaux	0
Rudolf van Velden	0
Henk Enserink	1
Casper Dekker	0
Johan Metz	1
Peter Urbanus	½
Tim van Daalen	0

Twee weken later, vrijdag 25 maart, is de uitnederlaag groter. 6 – 2.

Tegen Zukertort Amstelveen 1

Constantijn Dekker	1
Dick van der Eijk	0
Roland Wastiaux	0
Rudolf van Velden	½
Henk Enserink	0
Casper Dekker	0
Pieter Pelleboer	½
Peter Urbanus	0

Maandag 11 april. Fischer Z 1 kwam te gast.

EsPion 2. SGA klasse 2A

Dinsdag 5 april is het goed toeven in Huize Lydia 3½ - 4½.

Tegen Caïssa 5

Ric Wieringa	0
Casper Dekker	0
Frank Steensma	1

Harrie Boom ½

Frank Kerkhoff	1
Alfred Vellekoop	0
Mick Vaassen	1
Daniel Graafsma	1

Maandag 2 mei komen de spelers van De Volewijckers 2 op bezoek.

EsPion 3. SGA viertallen

Maandag 21 maart breekt in een uitwedstrijd de lente door 1½ - 2½.

Tegen Almere 2

Robert Schalekamp	0
Marcel Kusse	1
Jos Hillebrand	1
Tom Kooij	½

Maandag 28 maart wordt thuis gespeeld met vriendelijk gewuif. 3 – 1.

Tegen TOG 1

Marcel Kusse	½
Robert Schakelamp	½
Cor Bergveld	1
Tom Kooij	1

Maandag 21 april wordt VAS 6 bezocht.

EsPion 4. SGA viertallen

Donderdag 17 maart wordt een uitwedstrijd gespeeld. 3½ - ½.

Tegen TOG 1

Peter Stolp	0
Jos Jillebrand	0
Hans Loman	½
Michael Jay	0

Maandag 4 april wordt thuis de eer gered. ½ - 2½.

Tegen VAS 6

Jos Hillebrand	0
Meindert Hofman	0
Hans Loman	½
Michael Jay	0

Donderdag 28 april wacht de uitwedstrijd tegen Laurierboom-Gambiet 3.

- o - 0 - o -

Wie, wat en waar

EsPion

Sinds 23 mei 2014. www.espion.nl

Redactie

Materiaal (liefst als Word-bestand)
redactie@espion.nl

Overpeinzingen van een clubschaker (vervolg)

Over schaakmachines en kunstmatige intelligentie

Ik peins nog wel eens graag voor mij uit. Soms maak ik er aantekening van. Zoals laatst, over hoe schaakprogramma's zich in de loop van de tijd op de computer hebben ontwikkeld. Sindsdien zat ik met de volgende vraag: "Gegeven dat de wereldkampioen schaken het moet afleggen tegen de sterkste schaakprogramma's, kan een modern schaakprogramma dan intelligent worden genoemd?"

Hoewel het niets met schaken te maken heeft, zijn er genoeg mooie voorbeelden om het tegendeel aan te tonen. Denk maar aan: het uit een lange lijst met namen en adressen opzoeken van een telefoonnummer, of het op alfabet sorteren van een lijst met honderden woorden. De computer doet 't domweg. Daaraan zie je dat een computer ideaal is om ons het domme, dus niet intelligente werk uit handen te nemen. Zou je het wèl met de hand willen doen, dan wordt dat monnikenwerk. Daarom bestaan er sinds de invoering van de computer bijna geen monniken meer. De laatsten wonen nu, naar ik laatst zag, op het eiland Schiermonnikoog.

Het tegendeel van het tegendeel

Ik ben nog wel eens wat vergeetachtig de laatste tijd. Kort geleden vroeg ik me af hoe de hoofdstad van Portugal ook al weer heet. In mijn telefoon zei ik: "Hey Google, wat is de hoofdstad van Portugal?" Een juffrouw die kennelijk in de telefoon verborgen zat, zei zonder aarzeling: "Lissabon is de hoofdstad van Portugal" en ik kreeg meteen een fraaie foto van Lissabon voorgeschoteld.

Volgens mij getuigt zo'n computeractie van meer intelligentie dan alfabetiseren. Om te beginnen kan een computer gesproken woorden omzetten in tekst. Een jaar of twintig geleden ging dat nog buitengewoon moeizaam. Je moest vooral d u i d e l i j k articuleren en je woorden herhaaldelijk inspreken. En als daarna een behulpzame collega het probeerde, ging het helemaal mis.

Dank zij technieken uit onder andere de wiskunde gaat het tegenwoordig bijna altijd goed. Voor het geven van de antwoorden op dit soort vragen beschikt Google over een giga database, waarin ook de namen van alle landen en steden zijn opgeslagen.

Het bijzondere is nu, dat bij het zoeken in de database de koppeling van de twee

woorden "Portugal" en "hoofdstad" onmiddellijk leidt tot "Lissabon". Daarna vroeg ik: "Aan welke landen grenst Portugal?" Als antwoord kreeg ik dat Portugal grenst aan Spanje en aan de Atlantische Oceaan. Op het scherm was de kaart van Portugal te zien met de grenzen aan Spanje en de Oceaan. De woorden "Portugal" en "grenst" werden door Google "begrepen", met elkaar gecombineerd en die combinatie leidde tot een juist antwoord. Kijk, dat vind ik nou intelligent.

We zitten kennelijk vlakbij het moment waarop je een gewone conversatie kunt voeren met een apparaat, zoals een robot. Daarvoor zullen er honderden Megabytes aan geheugen moeten worden gevuld; niet alleen met losse woorden, maar ook met alle mogelijke zinsconstructies plus een programma dat de juiste combinaties van die twee weet te maken. Het is de vraag of een computerprogramma met name dat laatste uit zichzelf kan. Zo ja, dan noem ik dat intelligent. Zo niet, dan is het een kwestie van buitengewoon knappe maar toch zeer menselijke programmeer-kunst.

Terug naar het schaken.

Gegeven een bepaalde stand op het schaakbord. De mate waarin een mens iets kan presteren, ook in het doordenken over wat er na 15 zetten nog mogelijk is, is begrensd. Zowel tactisch als strategisch.

De overwegingen die een grootmeester moet maken om in enkele minuten een zet af te geven, worden door schaakprogramma's in een paar seconden gedaan. En dan gaat het om iedere overweging. De computer vergeet er niet één, ook niet drie zetten nog verder vooruit. Zelfs de wereldkampioen kan dat niet bijhouden.

Die overwegingen zijn echter vastgelegd door programmeurs. Hoe sterk en uitgebreid zo'n programma ook is, het volgt de algoritmes en denkt niet zelf. Het stijgt niet boven zichzelf uit. Daarom is het volgens mij niet intelligent. Mocht de schaakkunst zich in de toekomst verder ontwikkelen zodat er Overgrootmeesters komen of zelfs Betovergrootmeesters, dan kunnen ze een programma uit het jaar 2020 misschien verslaan.

Jan Koolstra

